គុកឥតជញ្ជាំង

ដោយ គ្រីសស្ទីន អ៊ីវេន

ថ្ងៃទី២២ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១១

ប្រែសម្រួលដោយ ជា ដល្លា

ថ្ងៃទីពីរនៃដំណើរការសវនាការលើករណី នួន ជា, ខៀវ សំផន និង អៀង សារី ក្នុងសំណុំរឿង០០២ នៅសាលាក្តីខ្មែរក្រហមនេះចាប់ផ្តើមឡើងដោយមានអ្នកចូលរួមតិចជាងថ្ងៃម្សិលមិញ ។ ទីធ្លានៅខាងមុខសាលសវនាការ មិនសូវមានអ្នកសារព័ត៌មានបរទេសកាន់ម៉ាស៊ីនថតព្រោងព្រាតដូចកាលពីថ្ងៃម្សិលមិញដែរ ។ ចំណែកឯនៅក្នុងសាលសវនាការឯណោះវិញក៏មានកៅអីមួយចំនួននៅទំនេរចោលដោយគ្មានអ្នកអង្គុយ ខណៈពេលដែលចៅក្រមចាប់ផ្តើមកិច្ចការងាររបស់ខ្លួនហើយនោះ ។ ខណៈពេលដែលអ្នកតាមដានសង្កេតតុលាការមិនសូវឃើញមានវត្តមានច្រើននៅក្នុងតុលាការ និស្សិតមួយក្រុមដែលមកពីបណ្ឌិតសភានគរបាលបានចូលក្នុងបន្ទប់សវនាការ ធ្វើឲ្យចំនួនកៅអីដែលនៅទំនេរសេសសល់ត្រូវបាននិស្សិតទាំងនោះចូលអង្គុយព្រោងព្រាតដែរ ។ ក្នុងនោះមានម្នាក់បាននិយាយពុៗអំពីតុលាការនេះថា គឺជាមេរៀនជាប្រវត្តិសាស្ត្រមួយសម្រាប់នរណាម្នាក់ដែលនឹងក្លាយជាមេដឹកនាំនៅថ្ងៃក្រោយ ។

ដំណើរការតុលាការនៅក្នុងសាលសវនាការ មិនបានបង្ហាញឲ្យឃើញថាមានការរំខានដោយសារបរិយាកាសដែលកំពុងតែរញ៉េចរញ៉ៃចបន្តិច អំឡុងពេលដែលកងនរគបាលទើបតែដើរចូលថ្មីនោះទេ ។ ថ្ងៃទីពីនេះបានចាប់ផ្តើមដោយមេធាវីរបស់ អៀង សារី ឡើងបកស្រាយអំពីការរំលោភសិទ្ធិមកលើកូនក្តីរបស់ខ្លួន ហើយមេធាវីរូបនេះនៅតែបន្តបកស្រាយទៀតសម្រាប់ថ្ងៃទីពីរនេះដោយធ្វើការសន្និដ្ឋានទៅលើសេចក្តីថ្លែងការណ៍បើករបស់ភាគីព្រះរាជអាជ្ញា និងការពិភាក្សាក៏ក្តៅគគុករវាងមេធាវីរបស់ នួន ជា និងតុលាការ ហើយទីបញ្ចប់នៃថ្ងៃនេះ មានជនជាប់ចោទម្នាក់ឡើងអានសេចក្តីថ្លែងការណ៍របស់ខ្លួន ។

ចំណុចផ្តើមនៃកិច្ចដំណើរការ ៖ វត្តមានរបស់ជនជាប់ចោទនៅក្នុងតុលាការ

ប្រធានតុលាការ និល ណុន បានចាប់ផ្តើមដំណើរការក្រោយម៉ោងប្រាំបួនបន្តិច ហើយគាត់ក៏បានទទួលស្គាល់សហមេធាវីអន្តរជាតិរបស់ អៀង សារី ឈ្មោះ ម៉ៃឃើល ខាណាវ៉ាស ដែលនៅពេលនោះកំពុងតែឈរនៅឡើងក្រោយពីចៅក្រមបានដើរចូលក្នុងបន្ទប់សវនាការ ។

ម៉ៃយើល ខាណាវ៉ាស បានចាប់ផ្តើមបកស្រាយសម្រាប់កិច្ចការថ្ងៃនេះដោយពិនិត្យមើលឡើងវិញនូវសំណើមួយដែលបានដាក់ជូនតុលាការកាលពីម្សិលមិញ ដោយស្នើឲ្យជនជាប់ចោទ អៀង សារី ចូលទៅអង្គុយក្នុងបន្ទប់រង់ចាំដើម្បីតាមដានដំណើរការសវនាការជំនួសវិញ ។ ខាណាវ៉ាស បាននិយាយថា "តុលាការកំពុងតែបង្ខំ អៀង សារី ឲ្យអង្គុយនៅទីនេះ" ទោះបីជាជនជាប់ចោទនេះបានសុំសិទ្ធិចេញពីបន្ទប់សវនាការរួចហើយក៏ដោយ ហើយ ខាណាវ៉ាស បានអះអាងទៀតថា បើនៅតែធ្វើដូច្នេះ តុលាការពិតជារំលោភសិទ្ធិរបស់ជនជាប់ចោទទាំងស្រុងតែម្តង ។ ខាណាវ៉ាស បានអះអាងថា "សេចក្តីថ្លែងការណ៍បើកកាលពីម្សិលមិញគ្មានភស្តុតាងច្បាស់លាស់ឡើយ" ហើយក៏គ្មានសារសំខាន់អ្វីដែរ ។ ខាណាវ៉ាស បានអះអាងថា "តើអ្វីទៅដែលជាសារសំខាន់នៃសិទ្ធិរបស់ជនជាប់ចោទនោះ" ។ ដោយបកស្រាយឡើងវិញទៅនឹងសំណើមួយចំនួនដែលបានដាក់ជូនទៅអង្គសវនាការ ដោយមេធាវីរបស់ អៀង សារី សវនាការបឋមក្នុងសំណុំរឿង០០២កាលពីខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១១ ខាណាវ៉ាស បានទទូចឲ្យអង្គជំនុំជម្រះពិចារណាសំណើទាំងអស់នោះឡើងវិញ ។

ដើម្បីឆ្លើយតបទៅនឹងការអះអាងរបស់ ខាណាវ៉ាស សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ អេនឌ្រូ ខេលី បានធ្វើការរំឭកតុលាការឡើងវិញថា ការសង្កេតដែលដាក់ជូនដោយក្រុមរបស់ អៀង សារី ត្រូវបានតុលាការជំទាស់រួចទៅហើយ ។ ពេលនោះ ខាណាវ៉ាស បានក្រោកឈរឡើងដើម្បីបកស្រាយពីយោបល់របស់គាត់ ហើយគាត់នៅតែឈរដដែលទោះបីជា អេនឌ្រូ ខេលី ស្នើទៅគាត់ឲ្យព្រះរាជអាជ្ញានិយាយចប់សិនក៏ដោយ ។ លោក ខេលី បានបន្តបកស្រាយថា ជំហររបស់ព្រះរាជអាជ្ញាគឺថាជនជាប់ចោទទាំងអស់ត្រូវតែមានវត្តមាននៅក្នុងសាលសវនាការ ប៉ុន្តែបើសិនជាតុលាការមានចិត្តនឹងអនុញ្ញាតឲ្យ អៀង សារី ចូលរួមតាមដានដំណើរតុលាការពីបន្ទប់រង់ចាំវិញ នោះទាល់តែមានលិខិតសុំជាលាយលក្ខណ៍អក្សរមួយ ដូច្នេះជនជាប់ចោទមិនអាចទាមទាបណ្តឹងទៅតុលាការទទ្ទរណ៍បានទេថា ខ្លួនមិនត្រូវបានអនុញ្ញាតឲ្យចូលរួមក្នុងដំណើរការសវនាការនោះ ។

គ្រាន់តែលោក ខេលី និយាយចប់ភ្លាម ខាណាវ៉ាស បានបន្ថែមយោបល់ទៀត ដោយពេលនោះមិនទុកពេលឲ្យដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីនាំមុខ ពេជ អង្គ ដែលកំពុងតែឈរដើម្បីឆ្លើយតបទៅនឹងអ្វីដែលភាគីដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីនិយាយឡើយ ។ ខាណាវ៉ាស បានបញ្ជាក់ថា គាត់សុំធ្វើការកែតម្រូវ "ការពិតស្ទើរ" ដែលបកស្រាយដោយព្រះរាជអាជ្ញាត្រង់ថា ការសង្កេតដែលដាក់ជូនតុលាការត្រូវបានបដិសេធរួចទៅហើយនោះ ។ ខាណាវ៉ាស បានបង្ហាញថា ជនជាប់ចោទបានដាក់ពាក្យក្នុងការមិនមានវត្តមាននៅក្នុងតុលាការ ដោយភ្ជាប់ជាមួយនូវការអង្កេតដែលអាចយកមកប្រើនៅពេលណាមួយដូចជានៅពេលនេះជាដើម ។ ខាណាវ៉ាស បានទទូចថា គាត់មិនស្នើសុំឲ្យអាណិតកូនក្តីរបស់ខ្លួនទេ តែតុលា

ការ ត្រូវវាយតម្លៃបញ្ហានេះដោយសុចរិតនិងយុត្តិធម៌ ដោយទទូចឲ្យតុលាការថា មិនត្រូវចំណាយលុយ«រាប់លានដុល្លារពីអ្នកបង់ពន្ធ» ទៅចំណាយលើបច្ចេកទេសនៅក្នុងបន្ទប់រង់ចាំក្នុងតុលាការ ហើយមិនធ្វើការប្រើប្រាស់នោះទេ ។ ខាណារ៉ាស អះអាងថា ជនជាប់ចោទមិនអាចចូលរួមក្នុងដំណើរការសវនាការបានទេ«បើសិនជាគាត់មានវត្តមានហើយតែក្នុងចិត្តរបស់គាត់មិនបានត្រងត្រាប់ស្តាប់នោះ» ។

មុននឹងអនុញ្ញាតឲ្យ ពេជ អង្គ ឆ្លើយតប ប្រធាន និល ណុន បានស្តីបន្ទោស ខាណារ៉ាស ថា បើសិនជានៅនិយាយរឿងនេះចុះឡើងៗទៀតនោះ សវនាការនេះអាចស៊ីពេលរាប់ខែឯណោះ ។ និល ណុន បានណែនាំឲ្យមេធាវីជនជាប់ចោទឲ្យចាំការឆ្លើយតបពីភាគីព្រះរាជអាជ្ញានិងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីជាមុនសិនមុននឹងឡើងនិយាយទៀត ។ ទីបញ្ចប់ ពេជ អង្គ ត្រូវបានផ្តល់សិទ្ធិឲ្យនិយាយ ហើយបញ្ជាក់ថា ជាការចាំបាច់ណាស់ដែល អៀង សារី ត្រូវមានវត្តមាននៅក្នុងបន្ទប់សវនាការ ហើយក៏ជារឿងចាំបាច់ដែរ ដែល អៀង សារី ត្រូវដឹងពួពីបទចោទប្រកាន់មកលើគាត់ដោយផ្ទាល់ និងដើម្បីបង្ហាញដល់សាធារណជន និងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីថា ជនជាប់ចោទម្នាក់នេះមានឆន្ទៈនឹងចូលរួមក្នុងដំណើរការសវនាការ ។

ក្រោយពីពិភាក្សាគ្នានៅកន្លែងចៅក្រមបន្តិចរួមមក ប្រធានចៅក្រម និល ណុន បានបញ្ជាក់ថា ដើម្បីបង្ហាញខ្លួនដល់គ្រប់ភាគីទាំងអស់និងសាធារណជនថា ជនជាប់ចោទបានដឹងឮពីបទចោទប្រកាន់ទាំងអស់មកលើខ្លួន សំណើរបស់របស់ អៀង សារី ដែលចង់ចាកចេញពីបន្ទប់សវនាការត្រូវបានបដិសេធ ។ ទង្វើនេះបានធ្វើឲ្យអ្នកចូលរួមម្នាក់នៅក្នុងសាលសម្រាប់អ្នកចូលរួមមានចិត្តរីករាយយ៉ាងខ្លាំង ដែលក្រោយមកអ្នកចូលរួមម្នាក់នោះបានឈប់សម្តែងអកប្បកិរិយារីករាយទៅវិញ ដោយសារតែមានសន្តិសុខម្នាក់សម្លឹងមករក ។

សហព្រះរាជអាជ្ញាបន្តសេចក្តីថ្លែងការណ៍បើក

ក្រោយពីបញ្ចប់រឿងរ៉ាវបឋមទាំងអម្បាលម៉ាន តុលាការបានជូនពេលវេលាទៅសហព្រះរាជអាជ្ញាឲ្យបញ្ចប់សេចក្តីថ្លែងការណ៍ដែលបន្តពីថ្ងៃម្សិលមិញ ។ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ អេនទ្រូ ខេលី បានក្រោកឈរដើម្បីបន្តសេចក្តីថ្លែងការណ៍របស់គាត់ ។ ខណៈពេលដែលនិយាយឡើងវិញនូវពាក្យពេចន៍មួយចំនួនដែលបានលើកឡើងដោយព្រះរាជអាជ្ញាជាតិកាលពីម្សិលមិញ ទាក់ទងទៅនឹងពាក្យដែលថា កម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យគឺជារដ្ឋទាសករនិងជា«គុកឥតជញ្ជាំង»នោះ លោក ខេលី បានចំណាយពេលរៀបរាប់ពីភស្តុតាងខ្លះ ដែលព្រះរាជអាជ្ញានឹងបង្ហាញអំឡុងពេលកិច្ចដំណើរការសវនាការ ជាពិសេសបង្ហាញពីចំណុចសំខាន់មួយចំនួនដែលព្រះរាជអាជ្ញាបានអះអាង និងបង្ហាញពីតួនាទី និងអំណាចរបស់ជនជាប់ចោទទាំងបីរូបនៅក្នុងជួរបក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជា និងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ។

ដោយសម្អាងទៅលើតារាងរចនាសម្ព័ន្ធចាត់តាំងរបស់បក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជា លោក ខេលី បាន អះអាងថា បក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជាបានអនុវត្តអំណាចរបស់ខ្លួនទាំងបីផ្នែកគឺ អាជ្ញាធរដឹកនាំនៅមូលដ្ឋាន អំណាចយោធា និងស្ថាប័នរដ្ឋាភិបាលទាំងអស់ ។

ដោយបញ្ជាក់ពីចំណុចសំខាន់ នៃរចនាសម្ព័ន្ធចាត់តាំងនៅមូលដ្ឋានរបស់បក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជា លោក ខេលី បានបកស្រាយថា ខណៈពេលដែលព័ត៌មានទាំងឡាយបញ្ជូនពីក្រោមឡើងទៅលើនៅក្នុងរចនាសម្ព័ន្ធនេះ បទបញ្ជាទាំងឡាយមានប្រភពចេញពីថ្នាក់លើចុះមកថ្នាក់ក្រោមវិញទៅកាន់ភូមិភាគ តំបន់ ស្រុក ហើយនិងឃុំ ដែលទាំងនេះបង្កើតឲ្យមានរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ។ លោក ខេលី បានបញ្ជាក់ថា លក្ខន្តិកៈនិងបទបញ្ជារបស់បក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជាបានតម្រូវថា តំបន់នីមួយៗត្រូវរាយការណ៍ទៅថ្នាក់លើរបស់ខ្លួនជានិច្ច ហើយមកដល់ខែមីនា ឆ្នាំ១៩៧៦ គណៈកម្មាធិការមជ្ឈិមបក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជាបានចេញបទបញ្ជាឲ្យមានការរាយការណ៍ទៅថ្នាក់លើរៀងរាល់សប្តាហ៍ ។ លោក ខេលី បានបន្ថែមទៀតថា អ្នកបញ្ជូនទូរលេខផ្ទាល់ដែលធ្លាប់បានបញ្ជូនរបាយការណ៍ទាំងអស់នោះនឹងចូលមកធ្វើសក្ខីកម្មនៅក្នុងអង្គសវនាការនេះ ដែលបែបផែននៃការបញ្ជូនរបាយការណ៍នោះសុទ្ធតែមានឈ្មោះជនជាប់ចោទទាំងបីនាក់ ហើយលោក ខេលី បានបន្ថែមទៀតថា ជាពិសេស នួន ជា គឺជាអ្នកឆ្លើយតបទៅនឹងទូរលេខទាំងនោះដោយចាត់ទុកនរណាម្នាក់ជា«ខ្មាំង» នៅក្នុងភូមិភាគនីមួយៗ ។ លោក ខេលី បានសម្អាងទៅលើឯកសារជាភស្តុតាងនៅក្នុងសណ្ឋានជាទូរលេខមួយចំនួន ដែលព្រះរាជអាជ្ញាចោទប្រកាន់ជនជាប់ចោទទាំងបីនេះថា មានជាប់ពាក់ព័ន្ធទៅនឹងការធ្វើបន្សុទ្ធកម្មនិងការសម្លាប់ទាំងទាហានវៀតណាម និងជនសង្ស័យដែលត្រូវចោទថា ជា«ជនបង្កប់»ក្នុងជួរបក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជា ។

លោក ខេលី បានគូសបញ្ជាក់ទៀតថា រចនាសម្ព័ន្ធយោធា និងទីភ្នាក់ងាររដ្ឋាភិបាលត្រូវបានតម្រូវឲ្យបញ្ជូនរបាយការណ៍ទៅថ្នាក់ដឹកនាំបក្សជាប្រចាំ ជាពិសេសបញ្ជូនទៅកាន់គណៈមជ្ឈិមបក្ស ។ លោក ខេលី បានបញ្ជាក់ថា សាក្សីមកពីរចនាសម្ព័ន្ធយោធា និងរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យនឹងចូលខ្លួនមកធ្វើសក្ខីកម្មអំពីតួនាទីរបស់ជនជាប់ចោទក្នុងការបញ្ជូនរបាយការណ៍នេះផងដែរ ។

លោក ខេលី បានអះអាងទៀតថា តម្រូវការនៃការបញ្ជូនរបាយការណ៍នេះបានបង្ហាញថា ជនជាប់ចោទមិនអាចអះអាងពីភាពស្អាតស្អំរបស់ខ្លួនថា មិនដឹងពីអ្វីដែលបានកើតឡើងក្នុងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យទេ ហើយក៏មិនអាចបដិសេធថា ខ្លួនមិនដឹងពីហេតុការណ៍ដែលបានកើតឡើងទាំងអស់នោះដែរ ។ ផ្ទុយមកវិញ ការគ្រប់គ្រងរបស់ជនជាប់ចោទគឺមានលក្ខណៈ «គួរឲ្យភ័យខ្លាច ជ្រួតជ្រាប និងហ្មត់ចត់» ។ ជនជាប់ចោទត្រូវបានជូនដំណឹងនូវហេតុការណ៍គ្រប់យ៉ាងទាំងអស់ដែលបានកើតឡើងនៅក្នុងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ។ លោក ខេលី បានអះអាងដោយធ្ងន់ៗថា បើសិនជាជនជាប់

ចោទចង់ហូបផ្លែក្រូចមួយ នោះនឹងមានអ្នកបេះផ្លែក្រូចយកទៅជូនជនជាប់ចោទនៅភ្នំពេញមិនខាន» ប៉ុន្តែ បើសិនជាម្តាយឬឪពុកបេះក្រូចមួយផ្លែឬចាប់ត្រីមួយឲ្យកូនម្នាក់ហូបដើម្បីជីវិតរស់ ឪពុកឬម្តាយនោះនឹងត្រូវចាប់ខ្លួនចាត់ទុកជាខ្មាំង ហើយត្រូវទទួលទារុណកម្មនិងសម្លាប់ផង ។ រាល់សកម្មភាពទាំងអស់ដែលជាអំពើមិនស្តាប់តាមអង្គការ នោះនឹងត្រូវទទួលបាននូវការគំរាមកំហែងដោយបក្សកម្មុយនីស្តកម្ពុជា ហើយត្រូវទទួលរងនូវការធ្វើទារុណកម្មជាក់មិនខានឡើយ ។

ករណីរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាទាក់ទងនឹងសហកម្មខក្រិដ្ឋកម្មរួម

លោក ខេលី បានអះអាងថា ការគ្រប់គ្រងគ្រប់ច្រកល្ហកបែបនេះមិនត្រូវបន្ទោសលើ ប៉ុល ពត តែម្នាក់ឯងបានទេ ។ ផែនការនិងគោលនយោបាយរបស់បក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជាត្រូវបានរៀបចំនិងអនុវត្តជាប្រព័ន្ធនៅថ្នាក់តំបន់ ថ្នាក់យោធា និងរដ្ឋាភិបាល ។ លោក ខេលី បានបង្ហាញថា «អំពើឃោរឃៅទាំងនេះមិនមែនធ្វើឡើងដោយមនុស្សតែម្នាក់នោះទេ» តែតាមរយៈ «ផែនការរួមមួយ ឬសហកម្មខក្រិដ្ឋកម្មរួម» ដែលជនជាប់ចោទទាំងបីនាក់សុទ្ធតែដឹង និងចូលរួមប្រព្រឹត្តដោយសុឆន្ទៈ» ។ ខណៈពេលដែលជនជាប់ចោទទាំងបីនាក់កំពុងត្រង់ត្រាប់ស្តាប់ ដោយមិនបានបញ្ចេញកាយវិការឆ្លើយតបណាមួយ លោកព្រះរាជអាជ្ញាបានបញ្ជាក់សាឡើងវិញអំពីបទចោទប្រកាន់ទាំងអម្បាលម៉ានប្រឆាំងនឹងជនជាប់ចោទ និងបង្ហាញសាឡើងវិញអំពីភស្តុតាង និងសកម្មភាពផ្ទាល់ខ្លួនរបស់ជនជាប់ចោទដែលព្រះរាជអាជ្ញាទាមទា និងបង្ហាញអំពីការចូលរួមប្រព្រឹត្តរបស់ជនជាប់ចោទនៅក្នុងសហខក្រិដ្ឋកម្មរួម ព្រមទាំងការទទួលខុសត្រូវជាបុគ្គលពីបទឧក្រិដ្ឋដែលបានចោទប្រកាន់ ។

ទាក់ទងទៅនឹងបទចោទប្រកាន់អំពីការជម្លៀសប្រជាជនដោយបង្ខំចេញពីទីក្រុង លោក ខេលី បានអះអាងថា គោលនយោបាយនេះកើតឡើងនៅក្នុងបក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជាមុននឹងការជម្លៀសទីក្រុងភ្នំពេញមុនថ្ងៃ១៧ ខែមេសា ឆ្នាំ១៩៧៥ទៅទៀត ហើយគោលនយោបាយនេះចាប់ផ្តើមឡើងដោយយុទ្ធសាស្ត្រមានផែនការយ៉ាងហ្មត់ចត់ដែលបានគ្រោងទុកជាច្រើនឆ្នាំមកហើយ ហើយបានអនុវត្តជាច្រើនកន្លែងរួចមកហើយដែរ នៅក្នុងតំបន់ដែលគ្រប់គ្រងដោយបក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជា ។ លោក ខេលី បានគូសបញ្ជាក់ពីចំណុចសំខាន់ៗថា នៅក្នុងសេចក្តីថ្លែងសុន្ទរកថាមួយកាលពីឆ្នាំ១៩៧៨នៅប្រទេសកូរ៉េខាងជើងដែលធ្វើឡើងដោយ ខៀវ សំផន ដែលនៅក្នុងនោះគាត់បាននិយាយពី«ការអួតអាង»នៃភាពជោគជ័យរបស់បក្សកុម្មុយកម្ពុជាក្នុងការជម្លៀសប្រជាជនចេញពីទីក្រុងឲ្យទៅកាន់ទីជនបទ ។ លោក ខេលី ក៏បានគូសបញ្ជាក់អំពីការថ្លែងសុន្ទរកថារបស់ នួន ជា ក្នុងឆ្នាំ១៩៧៧ ដែលនៅពេលនោះគាត់បានរៀបរាប់ពីថា ការជម្លៀសប្រជាជនគឺជាផ្នែកមួយនៃ «ការតស៊ូវណ្ណៈ» និងជាយុទ្ធសាស្ត្រដ៏

សំខាន់របស់គោលនយោបាយបក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជាដោយសារតែមាន«សត្រូវតិចតួចនៅជនបទ» តែមានច្រើនកំពុងលាក់ខ្លួនក្នុងទីក្រុង ។

ទាក់ទងទៅនឹងអ្វីដែលគាត់ហៅថា «គោលនយោបាយទីពីរនៃសហកម្មខ្រិដ្ឋកម្មរួម» ដោយការបង្កើតឡើងនូវសហករណ៍និងការដ្ឋានការងារដូចទាសករ ព្រះរាជអាជ្ញាបានរំឭកអំពីជំហានជាច្រើនដែលច្រើនប្រព្រឹត្តឡើងដោយបក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជា ដើម្បីធ្វើឲ្យប្រទេសជាតិទាំងមូលទៅជា «គុកឥតជញ្ជាំង» ។ លោក ខេលី បានដកស្រង់ពាក្យដែលថ្លែងដោយ នួន ជា កាលពីឆ្នាំ១៩៧៧ ដែលបាននិយាយអំពីការបង្កើត និងការអនុវត្តសហករណ៍ដែលគ្មាននរណាម្នាក់នឹងត្រូវអនុញ្ញាតឲ្យដាំបន្លែខ្លួនឯងដើម្បីហូប ។ លោក ខេលី បានបញ្ជាក់ថា នៅក្នុងអំឡុងនៃការថ្លែងសុន្ទរកថាកាលពីឆ្នាំ១៩៧៧ នួន ជា បានសំដៅទៅលើកម្មាភិបាលភូមិភាគបស្ចិមដែលបានរិះគន់នៅក្នុងសហករណ៍ដែលកាលនោះ កម្មាភិបាលនោះក៏នៅទីនោះដែរ ដោយកម្មាភិបាលនោះបញ្ជាក់ថា គោរបស់ឯកជនធាត់ជាងគោនៅសហករណ៍ ហើយបន្ទាប់ពីនោះមក កម្មាភិបាលនោះត្រូវបានបញ្ជូនទៅកាន់មន្ទីរស-២១ ហើយបង្ខំឲ្យកម្មាភិបាលនោះសរសេរចម្លើយសារភាពយ៉ាងវែង និងឲ្យសារភាពថាជាជនក្បត់ ។

លោក ខេលី បានបញ្ជាក់ឲ្យច្បាស់ថា «ការរំពឹងទុកដែលគ្មានតថភាព»របស់មជ្ឈិមបក្សនៃបក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជា ដែលបានអះអាងអំពី«បីតោនក្នុងមួយហិកតា»នៃទិន្នផលស្រូវ និងផែនការក្នុងការបង្កើនបរិមាណទឹកពី២០០ទៅ៣០០ភាគរយក្នុងរយៈពេលមួយឆ្នាំ ដោយការសាងសង់ទំនប់ប្រឡាយធំៗ ។ ការរំពឹងទុកទាំងអស់នេះបានធ្វើឲ្យប្រជាជនកម្ពុជាធ្វើការយ៉ាងនឿយហត់ទាំងថ្ងៃទាំងយប់ ទោះបីជាអ្នកនោះមានជំងឺ ហេវហត់ និងជួបគ្រោះអត់ឃ្លានយ៉ាងណាក៏ដោយ ។ ជនជាប់ចោទទាំងបីសុទ្ធតែដឹងពីស្ថានភាពអមនុស្សធម៌ទាំងអស់ ព្រោះជនជាប់ចោទធ្លាប់ទៅទស្សនានិងត្រួតពិនិត្យមើលការដ្ឋានការងារជាញឹកញាប់ ដែលសាក្សី និងចូលមកបំភ្លឺអំពីរឿងនេះដែរ ។

គោលនយោបាយទីពី គឺសហកម្មខ្រិដ្ឋកម្មរួមដូចជា ការយកទៅអប់រំចំពោះអ្នកដែលមាន«សមាសភាពមិនល្អ» និងការសម្លាប់សត្រូវដែលរួមមានការចាប់ខ្លួនមនុស្សដោយខុសច្បាប់ ការឃុំឃាំង ការធ្វើទារុណកម្ម និងការសម្លាប់នរណាម្នាក់ដែលត្រូវបានចោទថាជាជនក្បត់ ជនបង្កប់ ឬជាខ្មាំង ។ គោលនយោបាយនេះបានចាប់ផ្តើមក្នុងខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ១៩៦០ នៅពេលដែលបក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជាបង្កើតក្រុមឈ្លបយកការណ៍របស់ខ្លួន ដើម្បីប្រើអំពើហិង្សាដោយអាវុធដើម្បីកម្ចាត់សត្រូវ ។ មាគ៌ារបស់បក្សគឺ «ជាគ្រឹះនៃរបៀបវារៈរបស់ជនជាប់ចោទ» ហើយគ្រប់សមាជិកបក្សទាំងអស់ត្រូវតម្រូវឲ្យទទួលយកនូវមាគ៌ាទាំងអស់នេះ ។

លោក ខេលី បានបញ្ជាក់ដែរថា ថ្ងៃនេះ នួន ជា បានទទូចថា អ្នកដែលត្រូវសម្លាប់នៅក្នុងរបបខ្មែរក្រហមគឺជាសត្រូវឬជនក្បត់ ។ ក្រោយមក ព្រះរាជអាជ្ញាបានបង្ហាញខ្សែវីដេអូខ្លីមួយអំពីបទសម្ភាសន៍ដែលនៅក្នុងនោះ នួន ជា ផ្ទាល់បានបញ្ជាក់ថា មានក្រុមបង្កប់ខ្លួនជាច្រើនដែលដំបូងគឺក្រុមម្ចាស់ដី នាយទុន និងបញ្ញាវន្ត ហើយបង្កប់នៅក្នុង«សត្រូវផ្ទៃក្នុង» ដូចជា ខ្មែរក្រោម និងជនជាតិភាគតិចចាម និងស្ទើរតែមនុស្សគ្រប់គ្នានៅភូមិភាគបូព៌ា «ដែលបទល្មើសរបស់អ្នកទាំងនោះគឺការជិតស្និទ្ធជាមួយវៀតណាម» ។

លោក ខេលី បានអះអាងថា ជនជាប់ចោទបានចូលរួមក្នុងការអនុវត្តដោយផ្ទាល់នៅក្នុងគោលនយោបាយនេះតាមរយៈតួនាទីរបស់ខ្លួនជាសមាជិកគណៈកម្មាធិការមជ្ឈិមបក្ស ។ លោក ខេលី បានណែនាំសាក្សីសំខាន់មួយគឺជាប្រធានមន្ទីរស-២១ដែលបានរៀបរាប់អំពីជនជាប់ចោទម្នាក់ៗ ហើយជាពិសេស នួន ជា ដែលបានជាប់ពាក់ព័ន្ធទៅនឹងការចាប់ខ្លួន និងការផ្ដល់សិទ្ធិឲ្យធ្វើការ «កម្ទេច» និងឲ្យអនុវត្តការសម្លាប់ ។

លោក ខេលី បានបញ្ជាក់គ្រង់ៗពីតួនាទីផ្ទាល់របស់ អៀង សារី នៅក្នុងគោលនយោបាយជារដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងការបរទេស ។ លោក ខេលី បានពិពណ៌នាអំពីអ្វីដែល អៀង សារី ទទួលខុសត្រូវក្នុងការកំណត់ពីអត្តសញ្ញាណរបស់សត្រូវនៅក្នុងក្រសួងការបរទេស និងជាអ្នកសម្រេចថាតើនរណានឹងត្រូវបញ្ជូនទៅធ្វើការនៅសហករណ៍ឬទៅមន្ទីរស-២១ ។ ពេលនោះ អៀង សារី បានស្ដាប់ដោយមិនដឹងអ្វីទាំងអស់ដោយអង្គុយនៅកៅអីរិលរបស់ខ្លួន ។ អៀង សារី មានសិទ្ធិអំណាច និង«កំណត់ជីវិតរបស់កម្មាភិបាលរបស់គាត់» ហើយគាត់មានសិទ្ធិនឹងការពារពីការចាប់ខ្លួននៃសមាជិក មិត្តភក្ដិ ដែលគាត់ស្គាល់កាលពីពេលដែលគាត់រៀននៅប្រទេសបារាំងជាមួយគ្នា ។ ដោយទទួលស្គាល់ថា អៀង សារី គួរតែត្រូវបានសរសើរដោយសារតែគាត់បានជួយជីវិតមនុស្សជាច្រើននាក់ លោក ខេលី បានបញ្ជាក់ថា អៀង សារី បានប្រើសិទ្ធិអំណាចរបស់ខ្លួនដើម្បីការពារជីវិតមនុស្សបានជាច្រើននាក់នៅក្រសួងការបរទេសដើម្បីបញ្ជូនអ្នកទាំងនោះទៅកន្លែងមួយ សម្រាប់អ្នកដែលជាប់សង្ស័យដែលមានឈ្មោះថា «បន្ទប់មរណៈ» ។

បន្ថែមពីនេះទៅទៀត នៅក្នុងតួនាទីរបស់គាត់ជា «អ្នកតំណាងដ៏ខ្ពង់ខ្ពស់ទៅកាន់សហគមន៍អន្តរជាតិ» របស់បក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជា លោក ខេលី បានអះអាងថា អៀង សារី តែងតែបដិសេធអំពីការសម្លាប់ពេលដែលគាត់ត្រូវបានសួរនាំដោយសហគមន៍អន្តរជាតិ ហើយគាត់បានច្រានចោលការចោទប្រកាន់ទាំងឡាយអំពីការរំលោភសិទ្ធិមនុស្សជា «មាស៊ីនឃោសនារបស់ពួកចក្រពត្តិ» ។

ដូចគ្នានេះដែរ ទាំង ខៀវ សំផន និង នួន ជា សុទ្ធតែបានចូលរួមដោយផ្ទាល់ក្នុងផែនការយកទៅអប់រំ និងសម្លាប់សត្រូវ ។ ដកស្រង់ចេញពីសម្ដីរបស់ ខៀវ សំផន ក្នុងឆ្នាំ១៩៧៧ លោក ខេលី បានរាយការណ៍ថា ខៀវ សំផន បានទទូចឲ្យសមាជិកបក្សរបស់ខ្លួនដើម្បី «បោសសម្អាតសត្រូវ» ។ សម្រាប់ នួន ជា លោក ខេលី បានរៀបរាប់ដោយត្រួសៗអំពីការរំពឹងទុកក្នុងការធ្វើសក្ខីកម្មរបស់ ឌុច ដែលនិងចូលមកបង្ហាញថា គាត់ត្រូវបញ្ជូនចម្លើយសារភាពទៅ នួន ជា រៀងរាល់បីទៅប្រាំថ្ងៃម្ដងដើម្បីត្រួតពិនិត្យ ។ ហើយនៅក្នុងបទសម្ភាសន៍មួយក្នុងឆ្នាំ២០០៥ដែលបង្ហាញដោយព្រះរាជអាជ្ញាទៅកាន់តុលាការ នួន ជា បាននិយាយថា ខ្មែរក្រហម «សម្លាប់តែសមាសភាពអាក្រក់តែប៉ុណ្ណោះ ជនក្បត់ទាំងនេះមិនដើរតាមមាគ៌ានយោបាយរបស់យើងទេ» ។

ក្រោយមក លោក ខេលី បានពិភាក្សាអំពីគោលនយោបាយទីបួនរបស់បក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជាដែលកំណត់គោលដៅក្នុងការសម្លាប់ចំពោះជនជាតិចាម វៀតណាម និងអ្នកដែលគោរពពុទ្ធសាសនា ។ ដោយរៀបរាប់ឡើងវិញនូវអ្វីដែល ជា លាង បានរៀបរាប់កាលពីម្សិលមិញ លោក ខេលី បានរំឭកម្ដងទៀតពីគោលនយោបាយបិទទ្វារវត្តអារាមទាំងអស់ និងការផ្សឹកលោកសង្ឃ ហើយក្រោយមកសម្លាប់ជនជាតិវៀតណាម ។ លោក ខេលី បានបញ្ជាក់ត្រង់ៗថា នៅក្នុងទូរលេខមួយកាលពីខែវិច្ឆិកាឆ្នាំ១៩៧៥ ដែលចម្លងជូន នួន ជា បានបញ្ជាឲ្យបញ្ជូនចេញជនជាតិចាមចំនួនប្រាំម៉ឺននាក់ពីភូមិភាគបូព៌ា ។

ឆ្លើយតបទៅនឹងសំណួរណាមួយអំពីថាតើការសម្លាប់ជនជាតិភាគតិចចាម និងវៀតណាមអាចជាអំពើប្រល័យពូជសាសន៍ដែរឬទេនោះ ឬថាតើនេះជាផែនការដ៏ធំផែងដើម្បីបន្សុទ្ធសត្រូវរបស់បក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជាមែននោះ លោក ខេលី បានអះអាងថា ចំណុចទាំងពីរខាងលើគឺសុទ្ធតែត្រូវ ។ លោក ខេលី បានបកស្រាយថា ខៀវ សំផន បានអំពាវនាវឲ្យ«មានការស្អប់ជនជាតិវៀតណាម»នៅក្នុងការថ្លែងសុន្ទរកថារបស់គាត់ដោយរៀបរាប់ពីអំពើប្រល័យពូជសាសន៍មកលើជនជាតិវៀតណាម ។ លោក ខេលី ក៏បានបញ្ជាក់ផងដែរថា ក្រុមជនជាតិភាគតិចចាមមិនត្រូវបានចាត់ទុកស្មើគ្នាទៅនឹងជនសង្ស័យដែលជាសត្រូវផ្សេងទៀតទេ ដោយលោកបានធ្វើការប៉ាន់ប្រមាណថា «បើសិនអ្នកគឺចាម អ្នកគឺជាខ្មាំង» ។

ទីបញ្ចប់ទាក់ទងទៅនឹងបទបញ្ជានៃការរៀបការ លោក ខេលី បានរៀបរាប់រឿងរ៉ាវរបស់ស្ត្រីមួយចំនួនដែលបានទទួលរងផលប៉ះពាល់ដោយការចាប់បង្ខំឲ្យរៀបការ ហើយជាពិសេសមានស្ត្រីម្នាក់ត្រូវបានសម្លាប់ ដោយសារតែគាត់បានលួចស្រឡាញ់មនុស្សប្រុសម្នាក់ដោយគ្មានការអនុញ្ញាតពី

អង្គការ ។ គោលនយោបាយទាំងអស់នេះត្រូវបានលោក ខេលី ហៅថា «សុបិន្តអាក្រក់ហួសនិស្ស័យរបស់បក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជា» ។

នៅក្នុងសេចក្តីសន្និដ្ឋាន លោក ខេលី បានទទូចឲ្យតុលាការ «នាំយកមកនូវវិធានការតូចៗនៃភាពយុត្តិធម៌» ដើម្បីជូនចំពោះប្រជាជនកម្ពុជា ។ លោកបានបញ្ជាក់ថា តុលាការមាន«ឱកាសតែមួយគត់ដើម្បីដោះស្រាយទៅនឹងបញ្ហានិទ្ទណ្ឌភាពទាំងនេះ» និងដើម្បីផ្តល់ការព្រមានមួយពីអតីតកាលទៅអនាគត ។ ខណៈពេលដែលសហព្រះរាជអាជ្ញាទាំងពីរមិនបានធ្វើការអះអាងថា ប្រទេសផ្សេងទៀតបានរួមចំណែកក្នុងអំពើសោកនាដកម្មនៃប្រវត្តិសាស្ត្រប្រទេសកម្ពុជាដែរនោះ លោក ខេលី បានបញ្ជាក់ថា ជនជាប់ចោទមិនអាចយកលេសប្រទេសក្រៅដើម្បីមកដោះសាពីអ្វីដែលបានកើតឡើងចំពោះប្រជាជនកម្ពុជាបានទេ ។

ដោយសំឡេងញ័រៗដែលបង្ហាញពីអារម្មណ៍រំជួលចិត្តរបស់គាត់ លោក ខេលី បានរំឭករឿងរ៉ាវរបស់បុរសម្នាក់ ដែលជាមនុស្សម្នាក់គត់ដែលបានរួចផុតពីការកាប់សម្លាប់រង្គាលមួយនៅក្នុងខេត្តសៀមរាប កាលពីថ្ងៃទី៣១ ខែធ្នូ ឆ្នាំ១៩៧៧ ដែលនៅក្នុងនោះសមាជិកគ្រួសាររបស់គាត់ទាំងមូលត្រូវបានសម្លាប់ដោយការវាយនឹងដំបងឲ្យស្លាប់ ។ នាពេលបច្ចុប្បន្ននេះ បុរសម្នាក់នេះកំពុងតែកសាងសាលារៀនបច្ចេកទេសមួយនៅលើទីតាំងដែលសមាជិកគ្រួសាររបស់គាត់ត្រូវបានសម្លាប់ ។ លោក ខេលី បានប្រកាសថា «តើម្នាក់ៗបាត់បង់ច្រើនប៉ុនណា» ដោយស្នាដៃ «ចោរនៃការសម្លាប់មនុស្សគ្រប់ជំនាន់បែបនេះ ។ គ្មាននរណាម្នាក់មិនទទួលសោកនាដកម្មដោយស្នាដៃជនជាប់ចោទចំណាស់ទាំងបីនាក់នេះទេ» ។

សំណើរបស់ភាគីដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីត្រូវបានបដិសេធ

ក្រោយពីការធ្វើសេចក្តីសន្និដ្ឋានរបស់ព្រះរាជអាជ្ញានៅក្នុងសេចក្តីថ្លែងការណ៍បើក តុលាការបានទទួលស្គាល់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីនាំមុខ ពេជ អង្គ ឲ្យឡើងនិយាយ ។ ពេជ អង្គ បានស្នើឲ្យមានការបញ្ជាក់ឲ្យច្បាស់ឡើងវិញពីតុលាការគ្រង់ពីរចំណុច ។ ទីមួយថាតើពេលណាទើបភាគីដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីត្រូវបានអនុញ្ញាតឲ្យទទួលស្គាល់មេធាវីដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីអន្តរជាតិថ្មីទាំងបីនាក់ ។ ទីពីរ ពេជ អង្គ បានស្នើទៅតុលាការឲ្យពិចារណាសេចក្តីសម្រេចរបស់ខ្លួនឡើងវិញចំពោះការមិនឲ្យភាគីបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីធ្វើសេចក្តីថ្លែងការណ៍នៅក្នុងអង្គសវនាការ ។

ឆ្លើយតបទៅនឹង ពេជ អង្គ ប្រធានចៅក្រម និល ណុន បានបញ្ជាក់ថា ការណែនាំខ្លួនអាចធ្វើនៅចុងបញ្ចប់នៃដំណើរការសវនាការនេះ ដោយការណែនាំខ្លួនត្រូវបានពន្យារពេលកាលពីថ្ងៃម្សិលមិញដោយសារកំហុសបច្ចេកទេស ។ ចំពោះសំណើទីពី និល ណុន បានឆ្លើយតបដោយបញ្ជាក់ម្តង

ទៀតថា វិធានផ្ទៃក្នុង៨៩ស្ទួន មិនបានបញ្ជាក់សិទ្ធិណាមួយរបស់ភាគីដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ដើម្បីធ្វើសេចក្តីថ្លែងការណ៍បើកនោះទេ ហើយថា អង្គសវនាការបានជម្រាបជាលាយលក្ខណ៍អក្សរច្បាស់ដោយបន្ថែមថា ការធ្វើសេចក្តីថ្លែងការណ៍បើក ឬការកត់សម្គាល់ណាមួយដោយភាគីដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីនឹងមិនយកមកពិចារណាដោយអង្គសវនាការបានឡើយ ។ ដូច្នេះ តុលាការសូមធ្វើការជំទាស់សំណើរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ។ ដោយសារតែ ពេជ អង្គ នៅតែឈរនៅឡើយ និល ណុន បានប្រកាសឲ្យសម្រាកថ្ងៃត្រង់ ។

ការឆ្លើយតបរបស់ នួន ជា ទៅនឹងសេចក្តីថ្លែងការណ៍របស់ព្រះរាជអាជ្ញា

ក្រោយពីសម្រាកអាហារថ្ងៃត្រង់រួច ដំណើការសវនាការចាប់ផ្តើម ។ និល ណុន បានប្រកាសថា ពេលនេះជនជាប់ចោទម្នាក់ៗនឹងត្រូវបានផ្តល់ឱកាសដើម្បីឆ្លើយតបទៅនឹងសេចក្តីថ្លែងការណ៍របស់ព្រះរាជអាជ្ញា ។ បន្ទាប់មក និល ណុន បានផ្តល់ឱកាសនេះទៅមេធាវីការពារក្តីរបស់ នួន ជា ដើម្បីធ្វើការឆ្លើយតបមុនគេដោយបញ្ជាក់ថា នួន ជា នឹងត្រូវអនុញ្ញាតឲ្យអង្គុយអំឡុងពេលអានសេចក្តីថ្លែងរបស់ខ្លួនដោយសារតែគាត់មានភាពចាស់ជរា ។

ម៉ៃឃើល ផេស្តមេន សហមេធាវីអន្តរជាតិរបស់ នួន ជា បានបញ្ជាក់ថា «សេចក្តីថ្លែងការណ៍ដ៏ខ្លីកំប៉ុត» របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាបានធ្វើឲ្យក្រុមរបស់ នួន ជា មានការភ្ញាក់ផ្អើល ។ ដោយសារតែក្រុមមេធាវីរបស់ នួន ជា មិនទាន់មានឱកាសនឹងពិភាក្សាអំពីសេចកីថ្លែងការណ៍ជាមួយកូនក្តីរបស់ខ្លួនផង មេធាវី ផេស្តមេន បានស្នើទៅចៅក្រមដើម្បីបែងចែកការឆ្លើយតបរបស់ខ្លួនជាពីរវគ្គ ៖ ទីមួយ នួន ជា នឹងធ្វើការឆ្លើយតបនៅរសៀលនេះ ដែលមានរយៈពេលប្រហែលជាពីរម៉ោងរួមទាំងពេលសម្រាកផងដោយសារតែគាត់មានការលំបាកក្នុងការអាន ហើយទីពីរមេធាវីនឹងឡើងនិយាយនៅព្រឹកស្អែកដែលនឹងត្រូវចំណាយពេល៤៥នាទី ។

ក្រោយពីពិភាក្សាជាមួយចៅក្រមផ្សេងទៀតរួចមក និល ណុន បានឆ្លើយតបទៅវិញថា អង្គជំនុំជម្រះបានកំណត់កាលវិភាគរួចហើយសម្រាប់ដំណើរការកាត់ក្តីនេះ ម្យ៉ាងវិញទៀត មេធាវីការពារក្តីគួរតែដឹងមុនថា ខ្លួនមានពេលកន្លះថ្ងៃប៉ុណ្ណោះដើម្បីឆ្លើយតប ។ មេធាវី ផេស្តមេន បានបញ្ជាក់សំណើរបស់ខ្លួនឡើងវិញដោយបញ្ជាក់ថា ខ្លួនមិនសុំម៉ោងបន្ថែមទេ តែខ្លួនសុំបន្តនៅថ្ងៃស្អែកទៀតដោយសារតែនៅថ្ងៃស្អែកនេះ ភាគីការពារក្តីនឹងត្រូវអនុញ្ញាតឲ្យឆ្លើយតប ។

តុលាការបានស្នើទៅមេធាវីការពារក្តីឲ្យបង្ហាញភ័ស្តុតាង ឯកសារណាមួយដែលបញ្ជាក់ថាមេធាវីការពារក្តីមិនត្រូវឆ្លើយតបទេរហូតដល់ថ្ងៃស្អែក ។ នៅពេលដែលមេធាវី ផេស្តមេន មិនអាច

ផ្តល់ឯកសារពិតប្រាកដណាមួយ និល ណុន បានបញ្ជាក់ថា អង្គសវនាការមិនយកសំណើនោះទៅលេងសើចទេ ហើយថា ក្រុមរបស់ នួន ជា នឹងត្រូវតែឡើងថ្លែងក្នុងពេលវេលារបស់ខ្លួននៅរសៀលនេះ ។

ទោះបីជាចម្លើយរបស់ចៅក្រម និល ណុន ធ្វើឲ្យគាត់មានអារម្មណ៍បង្អាក់ទឹកចិត្តក៏ដោយ ក៏ មេធាវី ដេស្តមែន បានបន្តទៅមុខទៀតដោយឲ្យ នួន ជា ឡើងឆ្លើយតបទៅនឹងសេចក្តីថ្លែងរបស់ព្រះរាជអាជ្ញាដោយបញ្ជាក់ថា ខុសពីព្រះរាជអាជ្ញាដែលរៀបរាប់ពីបទចោទប្រកាន់ទាំងអស់នៅក្នុងដីកាដំណោះស្រាយ ក្រុមការពារក្តីសម្រេចចិត្តថានឹងធ្វើការរៀបរាប់ដោយកំណត់ត្រឹមតែនៅបញ្ហាមួយចំនួនដែលនឹងត្រូវយកមកនិយាយនៅក្នុងសវនាការដាក់ដោយឡែកប៉ុណ្ណោះដូចជា ប្រវត្តិរបស់បក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជា បុព្វបទប្រវត្តិសាស្ត្ររបស់កម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ការជម្លៀសប្រជាជនចេញពីទីក្រុង និង “ដំណាក់កាលទីពីរ” នៃការចល័តប្រជាជន ។ មេធាវី ដេស្តមេន បានរាយការណ៍ថា ក្រុមការពារក្តីរបស់ នួន ជា បានស្នើរឲ្យចៅក្រម ខាត់ព្រាំយត៍ លាលែងពីតំណែងកាលពីម្សិលមិញ ហើយនៃពេលនេះក្រុមការពារក្តីបានលើកយកបញ្ហានេះមកនិយាយម្តងទៀត ដោយឲ្យចៅក្រម ខាត ព្រាំយត៍ លាលែងពីតំណែង ។ ទីបញ្ចប់ មុននឹងហុចឱកាសនេះទៅ នួន ជា មេធាវី ដេស្តមេន បានកំណត់ថា ខណៈពេលដែលក្រុមរបស់ខ្លួន “កម្រយល់ស្រប” ជាមួយភាគីដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ខ្លួនក៏មានជំនឿថាដែរ ភាគីដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីគួរតែផ្តល់ឱកាសដើម្បីធ្វើសេចក្តីថ្លែងការណ៍ឬឆ្លើយតបនៅក្នុងតុលាការ ។

ក្រោយពី មេធាវី ដេស្តមេន បានបញ្ចប់យោបល់ និល ណុន បានណែនាំឲ្យសន្តិសុខនាំខ្លួន នួន ជា មកកាន់ទីក្រចកសេះ ។ ដោយមានជំនួយពីកងសន្តិសុខពីរនាក់ នួន ជា ត្រូវបានរំកិលខ្លួនទៅកាន់ទីក្រចកសេះដោយអង្គុយបែរខ្នងទៅអ្នកចូលរួមដែលអមដោយកងការពារពីរនាក់ ។ ដោយដឹងថាជនជាប់ចោទម្នាក់ត្រូវបានផ្តល់ឱកាសនិងធ្វើសេចក្តីថ្លែងការណ៍ដ៏វែងមួយ អ្នកចូលរួមជាច្រើននាក់មានអារម្មណ៍អន្ទះសានិងចង់ឮនូវអ្វីដែល នួន ជា នឹងនិយាយទៅនឹងអ្វីដែលបានចោទប្រកាន់មកលើខ្លួននោះ ។ តែដោយសារតែសេចក្តីថ្លែងរបស់ នួន ជា ដែលមានរយៈពេលពីរម៉ោងនៅតែបន្តបរិយាកាសនៅក្នុងបន្ទប់អ្នកចូលរួមកាន់តែស្ងាត់ទៅៗ ដោយមិនដឹងថាមកពីសេចក្តីថ្លែងនោះមិនពាក់ព័ន្ធគ្នា ឬក៏បណ្តាលមកពីបានចំណាយពេលច្រើនពេកនោះទេ ។

នៅក្នុងសេចក្តីថ្លែងការណ៍នោះ នួន ជា បាននិយាយអំពីបីចំណុចដែលក្រុមការពារក្តីរបស់គាត់ទំនងជាការពារខ្លួននូវអ្វីគាត់បានពាក់ព័ន្ធនៅក្នុងគោលនយោបាយបក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជា : ១) គោលនយោបាយវាតទីនិយមរបស់វៀតណាមដែល នួន ជា អះអាងថាបានធ្វើការគំរាមកំហែងដល់ប្រទេសកម្ពុជា ហេតុដូច្នេះកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យត្រូវតែធ្វើការឆ្លើយតប ២) ការវាយប្រហារតាម

អាកាសរបស់សហរដ្ឋអាមេរិកកាលពីទសវត្សរ៍៧០ បណ្តាលឲ្យមានវិបត្តិមនុស្សធម៌ពេញផ្ទៃប្រទេស និង ៣) ការជ្រៀតចូលក្នុងបក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជា និងចលនាខ្មែរក្រហមដោយជនក្បត់គិញ និងខ្មាំងក្នុងចំណោមប្រជាជនដែលត្រូវតែលុបបំបាត់ចោល ។ ទោះបីជា នួន ជា ផ្តោតជាសំខាន់ទៅលើតែកិច្ចប្រជុំរបស់បក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជាក៏ដោយ ក៏ប្រធានបទទាំងបីនេះត្រូវបានយកមកនិយាយស្ទើរតែគ្រប់ចម្លើយរបស់ នួន ជា ទាំងអស់ ។

នួន ជា បានឆ្លើយតបដោយការធ្វើគារវកិច្ចទៅកាន់តុលាការគ្រប់ភាគីទាំងអស់ និងជនជាតិកម្ពុជាទាំងមូល ។ នួន ជា ក៏បានសម្តែងការគោរពដល់បុព្វការីជនខ្មែរទាំងអស់ «ដែលបានបូជាជីវិត» ដើម្បីធ្វើឲ្យប្រទេសកម្ពុជាមានថ្ងៃនេះ និងដើម្បីជួយប្រទេសនេះ«គេចផុតពីគោលនយោបាយបំបាត់ពូជសាសន៍ ការរឹបអូសដីធ្លី និងចក្រពត្តិនិយម»របស់វៀតណាម និងប្រទេសផ្សេងទៀតដែលមានបហិច្ឆតាបំផ្លិចបំផ្លាញប្រទេសកម្ពុជា ។ ដោយបញ្ជាក់ថាអ្វីដែលខ្លួននឹងនិយាយនេះគឺសម្រាប់ប្រវត្តិសាស្ត្រនិងមែនមែនសម្រាប់ហេតុផលនយោបាយ នួន ជា បានប្រកាន់ជំហរថា ដំណើរការទាំងអស់ហើយនិងតុលាការគឺមានលក្ខណៈ «មិនស្មើភាព» ត្រង់ថា មានតែប្រធានបទណាមួយប៉ុណ្ណោះ ដែលនឹងយកមកពិភាក្សា ហើយហេតុការណ៍ផ្សេងៗទៀតមុនឆ្នាំ១៩៧៥ និងក្រោយឆ្នាំ១៩៧៩ មិនត្រូវបានអើពើទេ ។ នួន ជា បានបកស្រាយថា «មានតែសាកសពខ្លួនក្រពើប៉ុណ្ណោះដែលនឹងត្រូវយកមកពិភាក្សា ដោយមិនយកកន្ទុយ និងក្បាលទេ» ។ ក្រោយមក នួន ជា បានឈានចូលទៅរៀបរាប់យ៉ាងលម្អិតអំពីប្រវត្តិបក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជានៅអាស៊ីអាគ្នេយ៍ ដោយចាប់ផ្តើមពីការផ្តាច់ខ្លួនចេញពី«បក្សកុម្មុយនីស្តឥណ្ឌូចិន» ក្នុងឆ្នាំ១៩៥១ ដោយផ្តាច់ចេញជាបីបក្សផ្សេងៗគ្នាគឺនៅប្រទេសវៀតណាម ឡាវ និងកម្ពុជា ។ តែ នួន ជា បានអះអាងថា កាលនោះបក្សរបស់វៀតណាមនៅតែព្យាយាមចង់គ្រប់គ្រងបក្សទាំងពីរនោះដដែល ។

ដោយប្រើប្រាស់របៀបវារៈនៃកិច្ចប្រជុំរដ្ឋសភា និងកិច្ចប្រជុំបក្សកាលពីទសវត្សរ៍៦០និង៧០ នួន ជា ហាក់បីដូចជាព្យាយាមពន្យល់ពីហេតុផលនៅពីក្រោយគោលនយោបាយរបស់បក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជាក្នុងអំឡុងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ។ ប៉ុន្តែការឆ្លើយតបរបស់គាត់បានរំលងសម័យកាលធំៗជាច្រើនដោយរៀបរាប់តែបន្តិចបន្តួចប៉ុណ្ណោះ អំពីគោលនយោបាយដែលបានអនុវត្តនៅសម័យកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ហើយក៏បានឆ្លើយតបតិចតួចដែរចំពោះបទឧក្រិដ្ឋដែលបានចោទប្រកាន់មកលើគាត់នៅក្នុងសេចក្តីថ្លែងការណ៍បើករបស់ព្រះរាជអាជ្ញា ។

ជាពិសេស ពេលពិភាក្សាអំពីការប្រជុំសភាឆ្នាំ១៩៧៣ ដែលពេលនោះផែនការជម្លៀសទីក្រុងភ្នំពេញត្រូវបានយកមកពិភាក្សា និងបង្កើតឡើង នួន ជា បានអះអាងបញ្ជាក់ថា បក្សកុម្មុយនីស្ត

កម្ពុជាត្រូវ«ធ្វើឲ្យអស់ពីសមត្ថភាព» ដើម្បីរំដោះទីក្រុងមុនវៀតណាម អាចរំដោះទីក្រុងរបស់ខ្លួនបាន ព្រោះវៀតណាមនឹងប្រើការ«រំដោះ»យកទីក្រុងភ្នំពេញ ជាលេសក្នុងការវាយប្រហារប្រទេសកម្ពុជា ។ ក្រោយពីទីក្រុងភ្នំពេញរំដោះបានភ្លាម ទីក្រុងត្រូវតែធ្វើការជម្លៀសប្រជាជនចេញដើម្បី«ឲ្យដឹងពីចរិតពិតប្រាកដរបស់វៀតណាម» និងដើម្បីបង្កើននូវការសាមគ្គីភាពក្នុងចំណោមប្រជាជនកម្ពុជា ។ ប៉ុន្តែ នួន ជា មិនបាននិយាយពីផលប៉ះពាល់នៃសេចក្តីសម្រេចក្នុងការជម្លៀសប្រជាជននេះ ឬហេតុការណ៍ផ្សេងទៀតដែលបានកើតឡើងដោយសារតែការជម្លៀសនេះទេ ។

បន្ទាប់បញ្ចប់ការរៀបរាប់ពីប្រវត្តិសាស្ត្របក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជានិងសេចក្តីសម្រេចរបស់បក្សចប់ នួន ជា បានធ្វើសេចក្តីសន្និដ្ឋានដោយនិយាយថា វិធានការដែលគាត់បានធ្វើក្នុងអំឡុងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យគឺដើម្បីបម្រើជាតិនិងប្រជាជនកម្ពុជា ។ នួន ជា បានរក្សាជំហររបស់ខ្លួនថា «អំពើគាបសង្កត់ និងអំពើអយុត្តិធម៌បានបង្ខំខ្ញុំឲ្យប្រយុទ្ធប្រឆាំងដើម្បីប្រទេសរបស់ខ្ញុំ ដោយចាកចេញពីគ្រួសារដើម្បីរំដោះជាតិ» ។ បន្ទាប់មក នួន ជា បានអំពាវនាវឲ្យវៀតណាម «បោះបង់ចោលបំណងប្រាថ្នារបស់ខ្លួនជាបងប្រុស» ហើយបញ្ចប់គោលនយោបាយវាតទីមកលើប្រទេសកម្ពុជា ។ នួន ជា ក៏បានលើកទឹកចិត្តឲ្យប្រជាជនកម្ពុជាទាំងអស់ឲ្យ«បោះបង់ចោលសេចក្តីស្អប់» ចំពោះជនជាតិវៀតណាម ធ្វើដូច្នេះទើបប្រជាជនកម្ពុជាទាំងអស់ធ្វើដំណើរទៅមុខទៀតបានទៅថ្ងៃអនាគត ។ ដោយមានសម្លេងអ៊ូៗតិចៗនៅក្នុងបន្ទប់អ្នកសម្រាប់អ្នកមើល ក្រោយមក នួន ជា បានបញ្ចប់សេចក្តីឆ្លើយតបរបស់ខ្លួន និងត្រឡប់ទៅកាន់កៅអីរបស់គាត់វិញដែលមានទីតាំងនៅពីក្រោយមេធាវីការពារក្តីរបស់គាត់ ។

បន្ទាប់ពី នួន ជា បញ្ចប់សេចក្តីថ្លែងការណ៍របស់គាត់ មេធាវី ដេស្តមេន បានងាកមកនិយាយអំពីសំណើរបស់ខ្លួនដែលបានដាក់ជូនទៅអង្គជំនុំជម្រះរួចហើយក្នុងការអនុញ្ញាតឲ្យមេធាវីការពារក្តីបន្តផ្តល់ចម្លើយឆ្លើយតបទៅសហព្រះរាជអាជ្ញានៅព្រឹកស្អែក ។ ដោយរៀបរាប់ពីលំដាប់លំដោយនៃកាលវិភាគរវាងពីថ្ងៃទី១៨ និង២៥ ខែតុលា ព្រមទាំងកាលវិភាគដែលបានផ្សាយនៅលើគេហទំព័ររបស់អង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជា និងបានបិទផ្សាយទូទាំងបន្ទប់សវនាការ មេធាវី ដេស្តមេន បានអះអាងថា មេធាវីការពារក្តីនិងប្រជាជនដែលនៅខាងក្រៅបន្ទប់សវនាការត្រូវធ្វើឲ្យជឿថា ចម្លើយឆ្លើយតបរបស់ភាគីការពារក្តីនឹងមិនចាប់ផ្តើមទេរហូតដល់ថ្ងៃទី២៣ ខែវិច្ឆិកានេះ ។

ចៅក្រមបានពិភាក្សាគ្នាម្តងទៀតអំពីបញ្ហានេះ ហើយភ្លាមនោះ និល ណុន បានឆ្លើយតបទៅវិញថា ខណៈពេលដែល «មានការសោកស្តាយ» ដែលមេធាវីការពារក្តីមិនមានពេលដើម្បីបំពេញចម្លើយតបរបស់ខ្លួន នួន ជា ត្រូវបានផ្តល់ឱកាសដើម្បីធ្វើការឆ្លើយតប ។ និល ណុន បានបញ្ជាក់

ទៀតថា អង្គជំនុំជម្រះបានទុកពេលវេលាសម្រាប់ក្រុមការពារក្តី ហើយបើសិនជាក្រុមការពារក្តីមិនចង់ប្រើប្រាស់ពេលវេលានោះខ្លួនអាចធ្វើការសម្រេចចិត្ត ។

ការទទួលស្គាល់សហមេធាវីរបស់ភាគីដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី

ដោយមិនបានផ្តល់ឱកាសទៅមេធាវី ដេស្តមេន ដើម្បីធ្វើការឆ្លើយតប និល ណុន បានបន្តដំណើរការទៅមុខដើម្បីឲ្យមានការទទួលស្គាល់សហមេធាវីអន្តរជាតិរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ។ ពេជ អង្គ បានបង្ហាញខ្លួនមេធាវីបីនាក់ ។ ក្នុងនោះគឺមេធាវីជនជាតិ ខាំមើរូនដែលមកពីស្ថាប័នក្រុមមេធាវីគ្មានព្រំដែន និងមេធាវីជនជាតិបារាំងពីរនាក់ដែលធ្វើការនៅសហព័ន្ធអន្តរជាតិបារាំងដើម្បីសិទ្ធិមនុស្ស ។ ពេជ អង្គ បានណែនាំមេធាវីទាំងបីនាក់ដើម្បីឲ្យតុលាការទទួលស្គាល់ ។ និល ណុន បានទទួលស្គាល់មេធាវីទាំងបីនាក់ ។

ចម្លើយឆ្លើយតបរបស់ អៀង សារី ទៅនិងសេចក្តីថ្លែងការណ៍បើករបស់ព្រះរាជអាជ្ញា

អាង ឧត្តម ដែលជាសហមេធាវីជាតិរបស់ អៀង សារី បានងើបឡើងដើម្បីថ្លែងទៅកាន់តុលាការដោយរាយការណ៍ថា មេធាវីការពារក្តីនឹងមិនឆ្លើយតប ឬធ្វើការសង្កេតទៅនឹងសេចក្តីថ្លែងការណ៍របស់ព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិទេ ។ អាង ឧត្តម បានបញ្ជាក់ថា សេចក្តីថ្លែងការណ៍របស់ព្រះរាជអាជ្ញាគឺគ្មានភ័ស្តុតាងច្បាស់លាស់ទេ ហើយគាត់បានរាយការណ៍ថា សេចក្តីសម្រេចរបស់ខ្លួនក្នុងការមិនឆ្លើយតបគឺមិនមែនមកពីយល់ស្រប ឬយល់ព្រមទៅនឹងសេចក្តីថ្លែងការណ៍បើករបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាទេ ។

អាង ឧត្តម ក៏បានលើកពីបញ្ហាមួយទាក់ទងនឹងភ័ស្តុតាងដែលព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិបានលើកនៅក្នុងសេចក្តីថ្លែងការណ៍របស់គាត់ ។ អាង ឧត្តម បានថ្លែងថា មេធាវីការពារក្តីរបស់ អៀង សារី បានផ្ញើសំបុត្រមួយច្បាប់កាលពីថ្ងៃទី២១ ខែវិច្ឆិកា ទៅការិយាល័យសហព្រះរាជអាជ្ញារួចហើយ ដោយស្នើសុំបញ្ជីឈ្មោះសាក្សី ឯកសារ និងហេតុការណ៍មួយចំនួននៅក្នុងភ័ស្តុតាងដែលនឹងលើកមកនិយាយនៅក្នុងសេចក្តីថ្លែងការណ៍បើកនេះ ។ ព្រះរាជអាជ្ញាបានឆ្លើយតបដោយអនុស្សារណៈមួយដោយបញ្ជាក់ថា ឯកសារទាំងអស់នេះផ្ទុកនៅក្នុងសំណុំឯកសារ និងបញ្ជាក់ទៀតថា សហព្រះរាជអាជ្ញាមានទំនុកចិត្តថា ឯកសារទាំងអស់នេះគឺទាក់ទងទៅនឹងការហេតុការណ៍នៅចំពោះមុខតុលាការ ។ ដោយសារតែក្រុមមេធាវីការពារក្តី "មិនស្ថិតក្នុងជំហរណាមួយដើម្បីធ្វើការស្រាវជ្រាវសំណុំភ័ស្តុតាងទាំងអស់" ដែលមាននៅក្នុងបណ្តុំឯកសារនោះ ហើយការផ្តល់ព័ត៌មានទាំងនោះគឺជារឿង "ស្រួលដូចបកចេក" សម្រាប់ព្រះរាជអាជ្ញា អាង ឧត្តម បានស្នើទៅតុលាការឲ្យណែនាំព្រះរាជអាជ្ញាឲ្យផ្តល់ព័ត៌មានទាំងនោះទៅកាន់ក្រុមការពារក្តីរបស់ អៀង សារី ។

និល ណុន បានឆ្លើយតបទៅ អាង ឧត្តម ដោយសម្អាងលើវិធានផ្ទៃក្នុង៨៩ស្ទួន(២) ដែលផ្តល់ដល់ជនជាប់ចោទនូវឱកាសដើម្បីឆ្លើយតប តែមិនមែនចាំបាច់ត្រូវតែធ្វើនោះទេ។ បន្ទាប់មក និល ណុន បានស្នើឲ្យមានការបញ្ជាក់ឲ្យច្បាស់ពី អាង ឧត្តម ថាតើ អៀង សារី ចង់ឡើងនិយាយនៅថ្ងៃស្អែកឬក៏អត់ ។

អាង ឧត្តម បញ្ជាក់ថា ស្របពេលដែល អៀង សារី មិនឆ្លើយតបទៅនឹងសេចក្តីថ្លែងបើករបស់ភាគីព្រះរាជអាជ្ញាដោយផ្ទាល់ អាង ឧត្តម បានស្នើសុំពេលឱកាសអានសេចក្តីថ្លែងការណ៍ដែល អៀង សារី មិនត្រូវបានផ្តល់ជូនកាលពីថ្ងៃបើកវគ្គដំបូងពេលវេនគាត់ត្រូវឆ្លើយតប ។

ដោយបញ្ជាក់ថា ពេលនេះ កិច្ចដំណើរការត្រូវផ្តល់ជូនទៅជនត្រូវចោទក្នុងការធ្វើសេចក្តីថ្លែងតាមសេចក្តីប្រាថ្នារបស់ខ្លួន និល ណុន បានបញ្ជាក់ថា អៀង សារី នឹងត្រូវផ្តល់ឱកាសដើម្បីអានសេចក្តីថ្លែងការណ៍នៅថ្ងៃទី២៣ ។

ការបញ្ជាក់សាឡើងវិញទាក់ទងនឹងពេលវេលារបស់ នួន ជា ដើម្បីឆ្លើយតប

មុននឹងសវនាការផ្អាកកិច្ចដំណើរការសម្រាប់ថ្ងៃទីពីរនេះ ចៅក្រម ខាត់វ្រ៉ាយត៍ បានធ្វើការបញ្ជាក់ឲ្យច្បាស់មួយសម្រាប់តុលាការទាក់ទងទៅនឹងសំណើរបស់មេធាវីការពារក្តី នួន ជា ដើម្បីបន្តសេចក្តីថ្លែងដើម្បីឆ្លើយតបនៅព្រឹកស្អែក។ ចៅក្រម ខាត់វ្រ៉ាយត៍ បានបញ្ជាក់ថា អង្គជំនុំជម្រះបានយល់ពីសេចក្តីថ្លែងរបស់មេធាវី ដេស្តមេន ដលចង់អះអាងថា ក្រុមរបស់ នួន ជា មិនមានបំណងចង់ប្រើប្រាស់ពេលវេលាដែលសល់សម្រាប់ថ្ងៃនេះទេ។ ចៅក្រម ខាត់វ្រ៉ាយត៍ បានបញ្ជាក់សាឡើងវិញថា នួន ជា នឹងមិនត្រូវផ្តល់ឱកាសឡើងថ្លែងទៀតទេ ដើម្បីឆ្លើយតបទៅនឹងសេចក្តីថ្លែងរបស់ព្រះរាជអាជ្ញានោះ។ តែលោកស្រីចៅក្រមបញ្ជាក់ថានឹងមានឱកាសផ្សេងទៀតក្នុងអំឡុងសវនាការនេះ ។

មេធាវី ដេស្តមេន បានក្រោកឈរ ហើយស្នើសុំពេលដើម្បីឆ្លើយតបទៅអ្វីដែលចៅក្រម ខាត់វ្រ៉ាយត៍ "បានសង្កេតឃើញ" ។ បន្ទាប់មក ចៅក្រម ខាត់វ្រ៉ាយត៍បានជូនដំណឹងដោយសង្ខេបទៅមេធាវី ដេស្តមេន ថាសេចក្តីថ្លែងរបស់គាត់មិនមែនជា "ការសង្កេតឃើញទេ តែជាច្បាប់" ហើយក្រោយមកបានបញ្ចប់យោបល់ទាំងស្រុងរាល់បញ្ហានានា ហើយថ្ងៃទីពីរនេះបានបញ្ចប់ជាស្ថាពរ ។

-ចប់-